

Pelkių buveinių identifikavimo ypatybės

Dr. D. Matulevičiūtė
VSTT

apva

Oligotrofinių pelkių buveinės

7110 *Aktyvios aukštapelkės

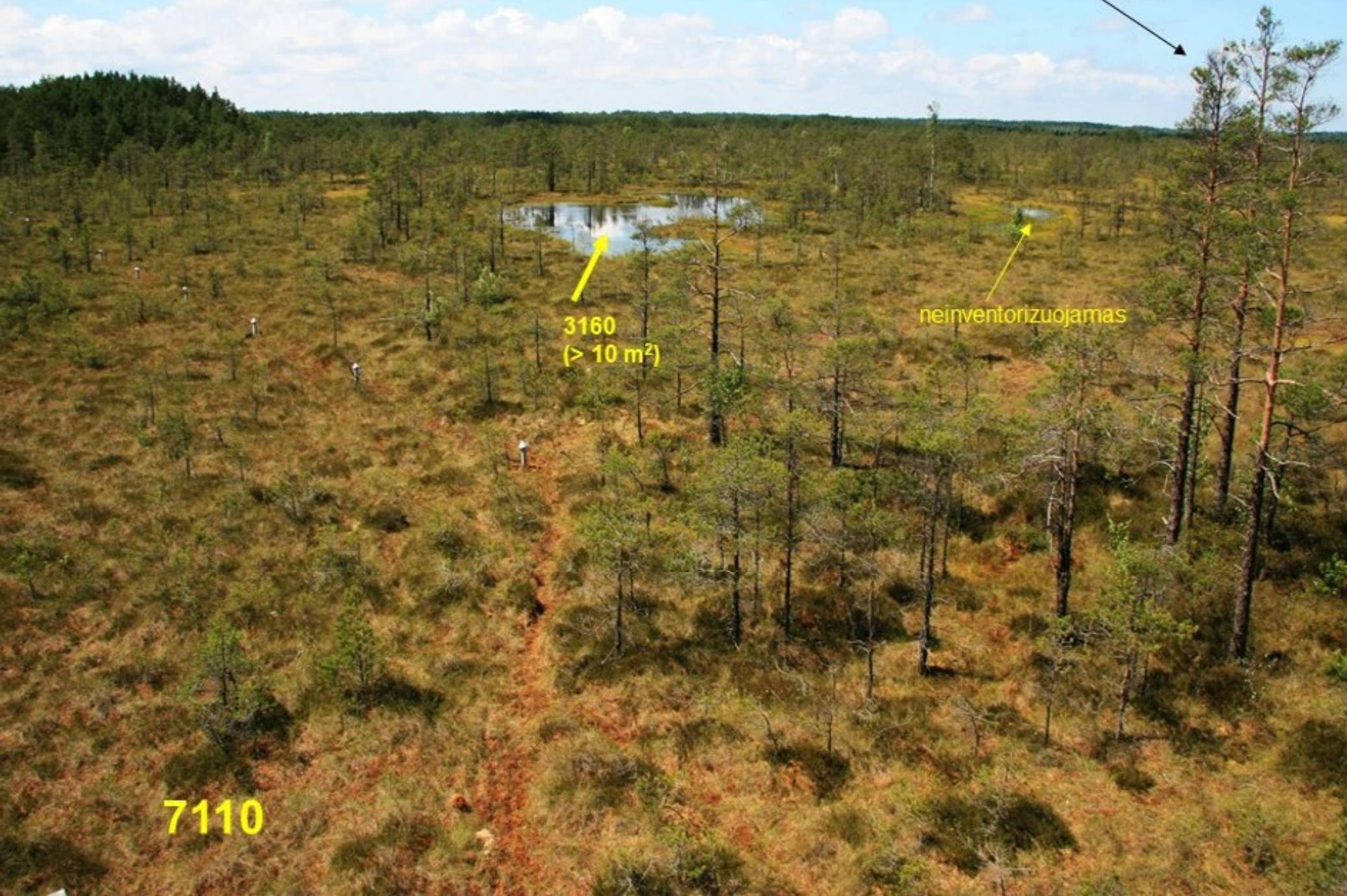
7120 Degradavusios aukštapelkės

7150 Plikų durpių saidrynai

7110 *Aktyvios aukštapelkės

- Ištisinė samanų danga su vyraujančiais kiminiais
- Mažai krūmokšnių, nėra *pelkinio gailio arba jis negausus ir skurdus*
- Medžių aukštė tik atokiai viena nuo kitos augančios pušys, jos pelkinių ekologinių formų (išskyrus 3)

Kam priklauso plynraistis:
7110 ar 91D0?

Plynraisčiai būdingi Rytų Lietuvai

Aukštapelkių buveinėms (7110, 7120) identifikuoti svarbūs požymiai:

- Pušų ekologinės formos
- Krūmokšnių aukšto sudėtis:
 - pelkinio gailio (*Ledum palustre*) buvimas
(pelkinio gailio tankūs sąžalynai rodo didesnį durpių susiskaidymą)
 - mėlynės (*Vaccinium myrtillus*) buvimas
(mėlynės buvimas rodo aukštapelkės hidrologinių sąlygų sutrikdymą)
- Samanų dangos ypatybės:
 - samanų dangos degradacija
 - miško samanų buvimas

Pradėjusi intensyviai augti kitados buvusi pelkinės ekologinės formos pušis

Kuo skiriasi pelkinės ir nepelkinės pušų ekologinės formos?

Pelkinių ekologinių formų pušų požymiai:

- Maži atstumai tarp šakų menturių
- Trumpi metūgliai
- Trumpi spygliai
- Brandaus medžio aukštis 0,5-5 m

7110, nes:
pušys pelkinių ekologinių formų
medžiai < 5 m
krūmokšnių aukšte nėra pelkinio galio

Aukštapelkė ar pelkinis miškas ?

Dauguma pušų pelkinių ekologinių formų

Medžių aukštis 3-4 m, tik pavienių ≥ 5 m

91D0, nes:

Medžių lajos susisiekia

Krūmokšnių aukštas tankus, tame gausiai auga pelkinis gailis (*Ledum palustre*)

Po gailias yra atvirų durpių plotelių

7120

Intensyvus
augimas

Krūmokšnių aukštas tankus, tame gausiai auga pelkinis gailis (*Ledum palustre*)
Medžių lajos susišiekia
Medžių aukštis ± 5 m, jie intensyviai auga dėl sutrikdytų hidrologinių salygų

Augalijos kaitų priežastis – dėl sausinimo padidėjęs trofiškumas

Beržynas su drebulių priemaiša
ir eutrofine žoline augalija

Griovys

Intensyviai augantis pušynas su neištisine žaliųjų samanų danga, aukštapelkinių induočių augalų nėra

Gana intensyviai augantis pušynas su pavieniais aukštapelkiniais augalais ir kiminų intarpais neištisinėje samanų dangoje

Spartokai augančios pušys su tankiai sužėlusiais gailiais ir neištisine kiminų danga su žaliųjų samanų intarpais

7120

7110

Pelkinių ekologinių formų pušys, gailių nėra, samanų danga ištisinė su retai pasitaikančiomis žaliasiomis samanomis

Kuo skiriasi natūraliai ir dėl sausinimo iš aukštapelkės plynės išsivystęs aukštapelkinis raistas?

- Dėl sausinimo iš atviros pelkės išsivystęs raistas nėra stabilus.
Tai tik viena iš aukštapelkės degradacijos stadijų.

7120 Degradavusios aukštapelkės

- Aukštapelkės, kuriose dėl antropogeninio poveikio sutrikdytas hidrologinis režimas
- Vyksta augalijos kiekybiniai ir kokybiniai pokyčiai:
 - Suintensyvėja pušų augimas, auga beržai ir eglės
 - Krūmokšniai (*Ledum palustre*, *Vaccinium* spp., *Calluna vulgaris*) sudaro tankius sąžalynus
 - Kiminus keičia miško samanos

Kur riba tarp blogos būklės 7110 ir 7120?

Pažeistos aukštapelkės gali būti priskirtos 7110 tipui, jei:

- Akivaizdžių antropogeninių pažaidų (griovių, durpių duobių) nėra arba jos nedidelės, jų įtaka augalijai nežymi, pasireiškia < 10 m atstumu
- Kiminai dengia bent 50 % ploto
- Nepelkinių ekologinių formų pušys ir beržai užima < 20 % ploto
- Aukštesni krūmokšniai (*Ledum palustre*, *Vaccinium uliginosum*) centrinėje dalyje dengia < 5 % ploto

7120 Degradavusios aukštapelkės

Būtinos sąlygos buveinei išskirti:

- buveinėje turi būti aukštapelkinių augalų
- plotas neturi būti apaugęs nitrofiliniais augalais

7150 Plikų durpių saidrynai

- Gali būti ne tik natūraliose, bet ir visiškai nukastose aukštapelkėse bei paežerėse, kur smėlis padengtas plonu durpių sluoksniu
- Inicialinės bendrijos, todėl rūšių įvairovė gali būti menka
- Baltoji saidra žydėti pradedat tik liepos mėnesį, todėl atvirų durpių plotuose vasaros pabaigoje reikia paieškoti nežydinčių augalų

Baltoji saidra (*Rhynchospora alba*)

7140 Tarpinės pelkės ir liūnai

- Polimorfiškas buveinių tipas, apimantis pelkines buveines, maitinamas tiek kritulių, tiek ir gruntinių bei apypelkio vandenų
- Aptinkamos mezotrofinės ir oligotrofinės augalų rūšys
- Samanų dangoje – kiminai ir žaliosios samano (gali būti vien su kiminais arba vien su žaliosiomis samanomis)
- Gali turėti aukštapelkėms būdingų mikroreljefo iškilimų – kimsų

Ilgalapė saulašarė (*Drosera anglica*)

Pelkinė ožkarozė
(*Epilobium palustre*)

Syruoklinė viksva
(*Carex limosa*)

Siauralapė balžuva
(*Andromeda polifolia*)

7140 Tarpinių pelkių ir liūnų įvairovė

Vegetacijos laikotarpiu vandens lygis gali būti kiek žemiau samanų dangos paviršiaus, bet gali ir telkšoti

7140 Tarpinių pelkių ir liūnų įvairovė

Gali formuotis oligotrofinių ir mezotrofinių vandens telkinių paviršiuje

7140 Tarpinių pelkių ir liūnų įvairovė

Dažnai būna distrofinių vandens telkinių pakršačiuose

7140 Tarpinių pelkių ir liūnų įvairovė

Laiboji viksva
Carex lasiocarpa

Apvalioji viksva
Carex diandra

Ant storos durpių klodo išsivysčiusi tarpinė pelkė
(Caricion lasiocarpe)

Gali būti tiek su kiminais, tiek su žaliosiomis samanomis

7140 Tarpinės pelkės ir liūnai

Panašumas su 7230 Šarmingomis žemapelkėmis

Ganyklinė viksva
(*Carex lepidocarpa*)

Tarpinėse pelkėse, kurioms įtakos turi silpnai karbonatingi šaltiniai, gali atsirasti šarmingų žemapelkių rūšių (*Carex lepidocarpa*)

Požymiai, lemiantys pelkės priskyrimą 7140 tipui:

- Laibosios (*Carex lasiocarpa*) arba apvaliosios (*C. diandra*) viksvų dominavimas žolių aukšte
- Oligotrofinių rūšių buvimas
 - Siauralapė balžuva (*Andromeda polifolia*)
 - Svyruoklinė viksva (*Carex limosa*)
 - Paprastoji spanguolė (*Oxycoccus palustris*)
- Kimsų buvimas

Žemapelkių buveinės

7160 Nekalkingi šaltiniai ir šaltiniuotos pelkės

7230 Šarmingos žemapelkės

- Vystosi mineralais įsotintų gruntinių ir apypelkio vandenų įtakoje
- Būdinga didelė induočių augalų rūšių įvairovė
- Gerai išvystyta samanų danga, kurioje vyrauja žaliosios samanos

Pelkinis skiautalūpis (*Epipactis palustris*)

Šarmingų (7230) ir šaltiniuotų neutralios ar rūgščios reakcijos (7160) žemapelkių skirtumai

7230

Aptinkama šarmingų buveinių indikatorių:

- plačialapis švylys (*Eriophorum latifolium*)
- ganyklinė viksva (*Carex lepidocarpa*)
- melsvasis mélitas (*Sesleria caerulea*)

Ganyklinės viksvos (*Carex lepidocarpa*) skirtumai nuo kitų panašių rūšių

7230 Šarmingos žemapelkės

Carex lepidocarpa sažalynas

7230 Šarmingo žemapelkės

Eriophorum latifolium ir *Sesleria caerulea* šarmingoje žemapelkėje

7160 Nekalkingi šaltiniai ir šaltiniuotos pelkės

- Neaptinkami šarmingų buveinių indikatoriai:
plačialapis švylys (*Eriophorum latifolium*)
ganyklinė viksva (*Carex lepidocarpa*)
- Durpių paviršius ir augalai dažnai būna su geležies oksido apnašomis
- Pasitaiko pelkinė uolaskėlė (*Saxifraga hirculus*)

Pelkinė uolaskėlė
(*Saxifraga hirculus*)

Tomentypnum nitens

7160 Nekalkingi šaltiniai ir šaltiniuotos pelkės

- Buveinei priskiriami ir patys pelkes maitinantys šaltiniai
- 7160 buveine gali būti vien tik šaltinis su jų aplinkai būdinga augalija
- Gali būti tiek miške, tiek atviroje vietoje

7220 *Šaltiniai su besiformuojančiais tufais

Kieto vandens šaltiniai su besiformuojančiomis nuosėdomis

Buveinė apima šaltinio versmę, aplink ją užlietą plotą ir šaltininio upelio pakraščius

Cratoneurion commutati samanų
bendrijos

7120 *Žemapelkės su šakotaja ratainnyte

Šakotosios ratainytės (*Cladium mariscus*) sąžalynai

- įsiterpę šarmingu žemapelkių ir tarpinių pelkių plotuose
- pelkėjančiu ezerų pakraščiu liūnuose
- Turi būti pelkinės buveinės požymiu pelkinių induočių ir samanų rūšių

Ačiū už dēmesj

apva

